

Asia C-722/22**Ennakkoratkaisupyyntö****Jättämispäivä:**

24.11.2022

Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin

Sofiyski gradski sad (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyyntöä koskevan päätöksen tekemispäivä:

22.11.2022

VÄLIPÄÄTÖS

-- [ei käännetty]

Sofiyski gradski sad (Sofian kaupungin alioikeus), rikosjaosto -- [ei käännetty]

-- [ei käännetty]

Rikosprosessilain [Nakazatelno-protsesualen kodeks, NPK] 485 §:n ja sitä seuraavien pykälien mukainen menettely ja SEUT 267 artiklan 2 kohta

- 1 Varhoven kasatsionen sadin (ylin tuomioistuin, Bulgaria) tulkinnan mukaan kansallinen lainsäädäntö on esteenä sille, että moottoriajoneuvo, jota järjestäytynyt rikollisjärjestö on käyttänyt veromerkitöiden valmisteveron alaisten tuotteiden kuljettamiseen, tuomitaan valtiolle menetetyksi. Samalla on kuitenkin katsottava, että kyseessä on unionin oikeuden mukaan rikoksentekoväline ja tuomioistuimen on tässä tapauksessa tutkittava menetetyksi tuomitsemisen tarvetta.
- 2 Tämän vuoksi on esitettävä ennakkoratkaisupyyntö. Edellä esitetyistä syistä annetaan seuraava

V Ä L I P Ä Ä T Ö S:

Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraava ennakkoratkaisupyyntö:

3 Ennakkoratkaisukysymys

Onko puitepäätöksen 2005/212 2 artiklan kanssa, luettuna yhdessä sen 1 artiklan kolmannen luetelmakohdan kanssa, yhteensopivaa tulkita

kansallista lainsäädäntöä siten, että kuorma-autoa (vetoauto ja perävaunu), jota järjestäytyneen rikollisjärjestön jäsenet ovat käyttäneet veromerkitöimien valmisteveron alaisten tavaroiden (savukkeiden) suurten määrien pelkkää hallussapitoa ja kuljettamista varten, ei tuomita menetettäväksi rikoksentekovälineenä?

4 Unionin oikeus

Rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikoksentekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta 24.2.2005 tehty neuvoston puitepäätös 2005/212/YOS (EUVL L 68/49, 10.7.2012, jäljempänä puitepäätös 2005/212)

Kansallinen lainsäädäntö

- 5 Rikoslaki (Nakazatelen kodeks, jäljempänä NK) – – [ei käännetty], sellaisena kuin se oli voimassa rikoksen tekohetkellä, DV [virallinen lehti] nro 60/11

Valmisteveroista ja verovarastoista annettu laki (Zakon za aktsizite i danachnite skladove, jäljempänä ZADS) – – [ei käännetty]

VKS:n [Varhoven kasatsionen sad, ylin tuomioistuin, Bulgaria] 18.12.2013 antama tulkintatuomio nro 2, – – [ei käännetty] jäljempänä tulkintatuomio 2/13

- 6 NK:n 321 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan, luettuna yhdessä sen 2 momentin kanssa, osallistumisesta rikollisjärjestöön taloudellisen hyödyn saamiseksi voidaan määrätä 3–10 vuoden vankeusrangaistus.

NK:n 234 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan, luettuna yhdessä sen 1 momentin kanssa, veromerkitöimien valmisteveron alaisten tuotteiden pelkästä hallussapidosta on määrättävä seuraamukseksi 2–8 vuoden ”vankeusrangaistus” sekä ”tiettyjen ammattien tai toimien harjoittamista koskevan oikeuden menettäminen”, jos veromerkitöistä on säädetty laissa ja jos rikos koskee suuria määriä.

ZADS:n 2 §:n 2 momentin mukaan tupakkatuotteista kannetaan valmistevero. ZADS:n 11 §:n mukaan savukkeet ovat tupakkatuotteita. ZADS:n 4 §:n 7 momentin mukaan maksettavaksi kuuluva valmistevero suoritetaan hankkimalla veromerkki. Se kiinnitetään valmisteveron alaisiin tavaroihin, ZADS:n 20 §:n 2 momentin 6 kohta ja 64 §.

Savukkeet ovat näin ollen valmisteveron alaisia tavaroita, joiden pelkkä hallussapito edellyttää veromerkin kiinnittämistä.

- 7 NK:n 53 §:n 1 momentin a kohdan mukaan tahallisen rikoksen tekovälineenä käytetty omaisuus on tuomittava valtiolle menetetyksi. Siinä säädetään seuraavaa:

”53 §:n 1 momentti: Rikosoikeudellisesta vastuusta riippumatta on tuomittava valtiolle menetetyiksi:

a) rikoksentekijälle kuuluvat tavarat, jotka on tarkoitettu tai joita on käytetty tahallisen rikoksen tekemiseen.”

Moottoriajoneuvoa, jota on käytetty rikoksen tekemiseen, pidetään kansallisen lainsäädännön ja kansallisen oikeuskäytännön mukaan yleensä rikoksentekovälineenä.

- 8 Kansallisen oikeuskirjallisuuden mukaan veromerkitsemät valmisteveron alaiset tavarat ovat NK:n 234 §:n 1 momentin nojalla rikoksen kohteita. Rikokseen syyllistyy tosiasiallisesti se, jolla on tosiasiallinen määräämisvalta kyseisiin tavaroihin.

Oikeuskäytännössä on noussut esiin kysymys siitä, ovatko tällaisten tavaroiden kuljetukseen ja varastointiin käytetyt moottoriajoneuvot rikoksentekovälineitä, ja onko ne näin ollen tuomittava menetetyiksi rikokseen syylliseksi todetulta henkilöltä.

Bulgarian ylin tuomioistuin on katsonut tulkintatuomiossaan 2/13, että tapauksissa, joissa ajoneuvosta löydetään NK:n 234 §:ssä tarkoitetun rikoksen kohteena olevia veromerkitsemät tavaraita, kyseinen ajoneuvo ei ole rikoksentekoväline. Näin ollen [sitä] ei voida tuomita menetetyiksi NK:n 53 §:n 1 momentin a kohdan mukaisena rikoksentekovälineenä.

Tämä johtuu siitä, että rangaistavana tekona pidetään veromerkitsemien valmisteveron alaisten tavaroiden ”pelkkää hallussapitoa” [joka toteutuu] ”riippumatta paikasta, jossa tavarat sijaitsevat” ja ”riippumatta siitä, missä ja miten niitä varastoidaan ja säilytetään jne.”

Bulgarian ylin tuomioistuin on katsonut, että ”siltä osin kuin pelkkä hallussapito tapahtuu rikoksen kohteeseen vaikuttamalla, ajoneuvoa tai kuljetusvälinettä, josta veromerkitsemät valmisteveron alaiset tavarat on löydetty, on pidettävä ainoastaan paikkana, josta käsin tavaraita tosiasiallisesti hallitaan”.

Bulgarian ylin tuomioistuin on päätellyt seuraavaa:

”Kuljetusvälinettä, josta löydetään veromerkitsemät valmisteveron alaisia tavaraita, jotka ovat NK:n 234 §:ssä tarkoitetun rikoksen kohteena, ei tuomita menetettäväksi NK:n 53 §:n 1 momentin a kohdan nojalla.”

Tosiseikat

- 9 Tuomioistuimen 12.3.2015 antamien lainvoimaisten ratkaisujen ([syyttäjänviraston kanssa] tehdyn sopimuksen hyväksynnän ja ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen 23.6.2016 antaman rikosoikeudellisen tuomion, jota Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (erityisrikosylioikeus) muutti 13.4.2018

antamallaan ratkaisulla, jota puolestaan ylin tuomioistuin muutti 8.10.2018 antamallaan ratkaisulla) perusteella todetaan seuraavat ennakkoratkaisupyyntöä koskevat tosiseikat:

1) AP, BP, OP ja PG osallistuivat vuoden 2011 elokuun vuoden 2012 kesäkuun välisenä aikana järjestäytyneeseen rikollisjärjestöön, jonka tarkoituksena oli hankkia taloudellista hyötyä NK:n 234 §:ssä tarkoitetuilla rikoksilla (veromerkitömiä savukkeiden pelkkä hallussapito), mikä on NK:n 321 §:n mukaan rangaistavaa. AP:lle määrättiin tästä teosta kolmen vuoden vankeusrangaistus, BP:lle ja OP:lle vuoden vankeusrangaistus ja PG:lle kuuden kuukauden vankeusrangaistus. AP:n, BP:n ja OP:n rangaistukset määrättiin ehdollisiksi.

2) Tämä järjestäytynyt rikollisjärjestö kuljetti veromerkitömiä savukkeita Kreikasta Bulgariaan elokuun 2011 jälkipuoliskolla kuorma-autolla, joka muodostui Scania-merkkisestä vetoautosta – – [ei käännetty], joka oli OP:n omaisuutta, ja perävaunusta – – [ei käännetty], jonka OP osti 10.8.2011.

Vetoauto, jonka perävaunuun veromerkitömiä savukkeita oli lastattu, vaurioitui 19.8.2011 matkalla Ateenasta Thessalonikiin. Tämän vuoksi AP, BP ja GB ostivat 20.8.2011 Bulgariassa yksityishenkilöltä käytetyn MAN-merkkisen vetoauton – – [ei käännetty]. He maksoivat kauppahinnan käteisenä ja saivat heti vetoauton hallintaansa. Tämän jälkeen he luovuttivat vetoauton OP:lle, joka ajoi sen Kreikkaan 21.8.2011. Siellä hän kytki uuteen vetoautoon perävaunun, johon oli lastattu veromerkitömiä savukkeita (313 500 savukepakkausta, joiden arvo oli 2,348 miljoonaa Bulgarian levaa [BGN] eli noin 1,2 miljoonaa euroa).

Tämän jälkeen OP ajoi kuorma-auton 23.8.2011 Varnaan Bulgariaan, missä savukkeet purettiin varastotilaan. Poliisi takavarikoi savukkeet 24.8.2011.

Tästä rikoksesta AP:lle määrättiin yhden vuoden ja yhdentoista kuukauden vankeusrangaistus, BP:lle ja OP:lle yhden vuoden vankeusrangaistus ja GB:lle neljän vuoden vankeusrangaistus. AP:n, BP:n ja OP:n rangaistukset määrättiin ehdollisiksi.

3) [Tuomioistuimen hyväksymän] [ja syyttäjälaitoksen kanssa tehdyn] toista rikosta koskevan sopimuksen perusteella Scania-merkinen vetoauto – – [ei käännetty] tuomittiin valtiolle menetetyksi.

Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoi omasta aloitteestaan, että sen on päätettävä perävaunun – – [ei käännetty] ja MAN-merkkisen vetoauton – – [ei käännetty] menetetyksi tuomitsemisesta (niitä ei takavarikoitu rikosoikeudenkäynnissä).

10 Seuraavat täydentävät tosiseikat eivät liity suoraan ennakkoratkaisukysymykseen:

OP osti perävaunun – – [ei käännetty] 10.8.2011, jolloin hän maksoi siitä kauppahinnan ja vastaanotti sen välittömästi, mutta siitä ei kuitenkaan tehty

notaarin vahvistamaa virallista kauppasopimusta. Tämän vuoksi omistusoikeutta ei muodollisesti siirretty pätevällä tavalla.*

AP, BP ja GB ostivat 20.8.2011 MAN-merkkisen vetoauton – – [ei käännetty] ja maksoivat kauppahinnan kokonaisuudessaan (edellä mainitulle) yksityishenkilölle ja saivat ajoneuvon omistukseensa.* Kun savukkeet oli takavarikoitu 24.8.2011, vetoauton omistusoikeus siirtyi 29.8.2011 päivätyllä, notaarin oikeaksi todistamalla kirjallisella kauppasopimuksella yksityishenkilöltä kolmannelle henkilölle, joka ei ole kukaan tuomituista (tämä kolmas henkilö väittää, että hän vain allekirjoitti asiakirjan eikä tiedä kaupasta mitään; hän väittää, ettei hän ole maksanut kauppahintaa eikä hän ole koskaan nähnyt vetoautoa). Näin ollen kolmannelle henkilölle tuli muodollisesti vetoauton omistaja rikoksen tekemisen jälkeen.

Näillä seikoilla voi olla merkitystä vain, jos todetaan, että vetoauto ja perävaunu voidaan lähtökohtaisesti tuomita menetyksi rikoksentekovälineinä. Tällöin tutkitaan tarkemmin, kuuluvatko tavarat tuomituille (jotka maksoivat niistä kauppahinnan, saivat ne välittömästi omistukseensa ja käyttivät niitä heti rikoksen tekemiseen) vai kuuluvatko ne kolmansille (esimerkiksi perävaunun tapauksessa henkilölle, joka sai vaatimansa kauppahinnan ja luovutti perävaunun OP:lle, tai vetoauton tapauksessa henkilölle, joka allekirjoitti kauppasopimuksen ostajana).

Tämän täydentävän tutkinnan yhteydessä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ottaa huomioon unionin tuomioistuimen asiassa C-505/20 [tuomio 12.5.2022, RR ja JG (kolmannen osapuolen omaisuuden jäädyttäminen), EU:C:2022:376] antamat ohjeet ja esittää sille tarvittaessa uuden ennakkoratkaisupyynnön.

Ennakkoratkaisukysymyksen perustelut

11 Asiassa sovellettava lainsäädäntö

Siltä osin kuin rikokset on tehty vuonna 2011, niihin ei sovelleta direktiiviä 2014/42. Ennakkoratkaisukysymys koskee näin ollen puitepäätöksen 2005/212 tulkintaa. Kuten sen johdanto-osan ensimmäisestä perustelukappaleesta käy ilmi, [puitepäätöksen] tavoitteena on torjua taloudellista hyötyä tavoittelevaa rajatylittävää järjestäytyneitä rikollisuutta. Siksi sitä olisi sovellettava myös järjestäytyneen rikollisjärjestön harjoittamaan rangaistavaan toissijaiseen

* Kääntäjän huomautus: Bulgarian lainsäädännössä ajoneuvojen kauppasopimukset edellyttävät notaarin vahvistamaa asiakirjaa.

* Kääntäjän huomautus: Käsitteellisesti Bulgarian lainsäädännössä erotetaan toisistaan ”държане” (darzhane, kirjaimellisesti: pitää hallussa, käännetty tässä ilmaisulla ”pelkkä hallussapito”) pelkkä hallinta ilman omistustahtoa ja ”владение” (vladenie, kirjaimellisesti: hallinta), hallinta, johon liittyy omistustahto. Koska lähdetekstissä käytetään tässä yhteydessä toisena mainittua käsitettä, eroa selvennetään tässä sanalla ”omistus”.

toimintaan, kuten veromerkitömiensä savukkeiden luvattomaan tuontiin jäsenvaltiosta toiseen, missä näitä savukkeita kuljetetaan ja varastoidaan.

Lisäksi unionin tuomioistuin on katsonut, että puitepäätöstä sovelletaan kaikissa tapauksissa, joista kansallisen lainsäädännön mukaan voi seurata yli vuoden pituinen vankeusrangaistus (tuomio 14.1.2021, [Okrazhna prokuratura – Haskovo ja Apelativna prokuratura – Plovdiv], C-393/19, EU:C:2021:8, 38–41 kohta). Tämä edellytys täyttyy pääasian oikeudenkäynnissä (ks. edellä 7 kohta), koska langetetut tuomiot ovat osittain pidempiä.

12 Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Siitä, että puitepäätöksen 2005/212 1 artiklan kolmannessa luetelmakohtassa ei viitata kansalliseen oikeusjärjestelmään, seuraa, että rikosentekovälineen käsitteen sisällön on oltava yksi ja sama kansallisista erityispiirteistä riippumatta.

12.1. Tuomitseminen järjestäytyneeseen rikollisjärjestöön osallistumisesta

Osallistuminen järjestäytyneeseen rikollisjärjestöön kuuluu järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta 24.10. 2008 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2008/841 (EUVL L 300, 11.11.2008, s. 42) soveltamisalaan.

Nyt tarkasteltavassa tapauksessa on osoitettu, että rikollisjärjestön jäsenet ostivat perävaunun ja vetoauton ja että niitä käytettiin välittömästi sen jälkeen rikosten tekemiseen kyseisen järjestön rikollisessa toiminnassa. Herää kysymys, voidaanko katsoa, että tällaisten tavaroiden hankkiminen ja käyttäminen on osoitus rikollisjärjestöön osallistumisesta puitepäätöksen 2008/841 2 artiklan a alakohdan mukaisesti. Jos näin on, nämä tavarat (perävaunu ja vetoajoneuvo) ovat puitepäätöksen 2005/212 3 artiklan kolmannessa luetelmakohtassa tarkoitettuja rikosentekovälineitä, joita käytetään rikollisjärjestöön osallistumiseen.

12.2. Tuomitseminen veromerkitömiensä savukkeiden pelkästä hallussapidosta

Pääasian oikeudenkäynnissä on todettu, että veromerkitömät savukkeet kuljetettiin Kreikasta Bulgariaan vetoautoon kytketyssä perävaunussa. Kyse on yksittäisistä tavaroista, sillä savukkeet oli lastattu perävaunuun ja perävaunua kuljetettiin vetoautolla. Toisin sanoen vetoautoa käytettiin ainoastaan savukkeiden kuljettamiseen, kun taas perävaunua käytettiin kuljetukseen ja varastointiin kuljetuksen aikana.

Näissä kahdessa tapauksessa herää kysymys, käytettiinkö vetoautoa ja perävaunua puitepäätöksen 2005/212 1 artiklan kolmannessa luetelmakohtassa tarkoitettuina rikosentekovälineinä sellaisen rikoksen tekemiseen, joka täyttää kansallisessa lainsäädännössä ”valmisteveron alaisten tavaroiden pelkkää hallussapitoa” koskevan tunnusmerkistön. Erityisesti on tiedusteltava, johtaako se, että kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä rangaistavaksi veromerkitömiensä savukkeiden kuljettamista vaan ainoastaan niiden pelkkä hallussapito, siihen, että jos veromerkitömiä savukkeita säilytetään kuorma-autossa, jota käytetään myös

niiden kuljetukseen, on pääteltävä, että tämä kuorma-auto – vetoauto ja perävaunu – ei ole rikoksentekoväline.

13 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen arviointi asiasta

Se, että rikollisjärjestön jäsenet ostavat perävaunun ja vetoauton käyttääkseen niitä järjestön rikolliseen toimintaan, on yksi ryhmän sisäisiin suhteisiin liittyvä seikka. Näin ollen nämä tavarat (perävaunu ja vetoauto) ovat rikoksentekovälineitä, joita käytetään rikokseen, joka muodostuu rikollisjärjestöön osallistumisesta.

Kansallisen lainsäädännön mukaan rangaistavaa on veromerkitsemien valmisteveron alaisten tavaroiden pelkkä hallussapito, mutta ei niiden kuljettaminen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tavarat eivät olisi kuljetuksen aikana pelkän hallussapidon kohteena. Päinvastoin tavaroiden pelkkä hallussapito toteutuu nimenomaan siten, että ne lastataan ajoneuvoon ja niitä kuljetetaan ajoneuvossa. Pelkkä hallussapito merkitsee tosiasiallista määräämisvaltaa tavaroihin, ja niiden kuljettaminen on nimenomaan yksi tosiasiallisen määräämisvallan ilmentymä. Ajoneuvo (perävaunu ja vetoauto) on näin ollen väline, jonka avulla tavaroiden pelkkä hallussapito toteutuu.

Siksi molemmat tavarat (perävaunu ja vetoauto) ovat rikoksentekovälineitä, joita on käytetty molempien lainvoimaisilla tuomioistuimen päätöksillä todettujen rikosten tekemiseen.

14 Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun merkitys

Jos unionin tuomioistuin katsoo, että vetoauto ja/tai perävaunu ovat puitepäätöksen 2005/212 1 artiklan kolmannessa luetelmakohtassa tarkoitettuja rikoksentekovälineitä, ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on päätettävä niiden mahdollisesta tuomitsemisesta menetetyiksi NK:n 53 §:n 1 momentin a kohdan nojalla.

Tällöin [se] tutkii perusteellisesti tuomittujen henkilöiden ja heille oikeuksia siirtäneiden henkilöiden (vetoauton tapauksessa myös seuraavan ostajan) välisiä oikeussuhteita määrittääkseen, onko nämä tavarat tuomittava menetetyiksi, kun otetaan huomioon velvoite kunnioittaa puitepäätöksen 200[5]/212 5 artiklassa säädettyjä perusoikeuksia, mukaan lukien omistusoikeudet ja tehokkaat oikeusturvakeinot näiden oikeuksien turvaamiseksi mainitun puitepäätöksen 4 artiklan mukaisesti.

-- [ei käännetty]